

**PRAVNI
MONITORING
MEDIJSKE
SCENE
U SRBIJI**

Izveštaj za oktobar 2012.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO - SRBIJA
FOUNDATION FOR AN OPEN SOCIETY - SERBIA

*Ovaj projekat je realizovan
uz finansijsku podršku Fondacije za otvoreno društvo*

NORWEGIAN EMBASSY

www.norveska.org.rs

*Realizaciju ovog projekta, finansijski je podržala
Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu*

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA	8
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	12
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	13
	REGULATORNA TELA.....	13
	DRŽAVNI ORGANI	17
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	18
V	PROCES DIGITALIZACIJE	19
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	20
VII	ZAKLJUČAK.....	21

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. *Pretnje i pritisci*

1.1. Molotovljev koktel bačen je u dvorište porodične kuće direktora dnevnog lista „Informer“, Damira Dragića, 16. oktobra 2012. godine uveče. U požaru koji je tako izazvan, izgoreo je automobil Dragićevog oca, a niko nije povređen. Dragić je izjavio da je u pitanju napad „na uređivačku politiku Informera“ i klasična „mafijaška opomena“. Sličan napad dogodio se i nekoliko dana kasnije, 22. oktobra, kada su nepoznati napadači bacili Molotovljev koktel na terasu stana Biljane Vujović, voditeljke na Kopernikus televiziji. Voditeljka je uspela da ugasi vatru pre nego što je požar zahvatio ceo stan, u kome su se, u trenutku napada, nalazili još i njen sin i majka.

Činjenica da nisu otkriveni odgovorni ni za jedan od ova dva napada, posebno u slučaju bacanja Molotovljevog koktela u dvorište kuće direktora dnevnog lista „Informer“, ostavlja prostor da se napadi dovode u vezu sa izveštavanjem ovog dnevnog lista, ali i da se špekuliše motivima. Zakonom o javnom informisanju propisano je da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Nažalost, brojni raniji nerazjašnjeni slučajevi napada na novinare, objektivno mogu da zastraše novinare i dovedu do autocenzure. S druge strane, kreirana atmosfera nekažnjivosti u ovakvim slučajevima, objektivno ohrabruje potencijalne napadače. Navod Zakona o javnom informisanju, shodno kome o povredama slobode javnog informisanja sud odlučuje po hitnom postupku, ostaje tek puka deklaracija u situacijama kada napadači ostanu neotkriveni, pa samim tim i okolnosti vezane za napade i pobude koje iza njih stoje nikada do kraja razjašnjene.

1.2. Grupa od desetak muškaraca, koji su se predstavili kao obezbeđenje Doma kulture, 18. oktobra 2012. godine sprečili su ekipu emisije „Insajder“ Televizije B92 da u Leposaviću prisustvuje sednici četiri opštine sa severa Kosova, uz obrazloženje da su dobili *naređenje* da tako postupe. Sednica je inače bila otvorena za javnost. Predstavnici drugih medija slobodno su izveštavali sa ove sednice. Zajednička sednica četiri opštine sa severa Kosova koincidirala je sa emitovanjem istraživačkog serijala „Insajder – ‘Patriotska’ pljačka“, na Televiziji B92, koji se bavio slučajevima nenamenskog trošenja sredstava koja država izdvaja za pomoć srpskoj zajednici na Kosovu i

Metohiji. Na sednici, odbornici su osudili, kako su naveli, „naručene kampanje nekih medija koje imaju za cilj da satanizuju celokupan srpski narod na Kosovu, sa posebnim akcentom na Srbe na severu pokrajine, a u vezi sa trošenjem budžetskih sredstava“. ANEM je osudio i diskriminaciju i praksu da se ozbiljan istraživački novinarski rad paušalno diskvalifikuje kao „naručena kampanja“, a da se izneti dokazi o zloupotrebama koje vrše konkretni ljudi odbacuju neprihvatljivom zamenom teza i pričama o navodnoj „satanizaciji celokupnog srpskog naroda na Kosovu“.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da niko ne sme da ograničava slobodu javnog informisanja, nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Istim propisom izričito je propisana i obaveza organa lokalne samouprave, kao i odbornika, da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost, pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila, bez diskriminacije. Nažalost, praksa u kojoj se svako kritičko izveštavanje o zloupotrebama vlasti, predstavlja kao naručena kampanja ili hajka, te rezultira jedino diskriminacijom i pritiscima na kritičke novinare i odsustvom osude ovakvih postupaka, deluje destimulišuće na novinare i medije generalno. U konkretnom slučaju, predsednik opštine Kosovska Mitrovica, Krstimir Pantić, izvinio se ekipi „Insajdera“, u svoje i u ime ostale trojice predsednika opština sa severa Kosova, zbog toga što im nije bilo omogućeno da prisustvuju sednici. On je izjavio da predsednici opština Kosovska Mitrovica, Zvečan, Leposavić i Zubin Potok nisu znali da je ekipi onemogućen ulazak u salu, kao i da mu je nepoznato ko je naredio članovima obezbeđenja da ih ne puste unutra. Nažalost, čitava ova stvar završila se na Pantićevom izvinjenju i nikakva istraga koja bi utvrdila ko je naredio da se novinari jedne redakcije i jedne emisije diskriminišu, i spreče da rade svoj posao, nije sprovedena. Novinari „Insajdera“ saopštili su da su utvrdili da ljudi koji im nisu dozvolili da uđu na sednicu nisu radnici Doma kulture, kako su se predstavili, već da se radi o zaposlenima u opštini.

1.3. Funkcioner Srpske napredne stranke i član gradskog veća u Nišu, Miloš Bandur, pozvao je policiju da od Internet portala „Južne vesti“ i dnevnog lista „Blic“ zatraži podatke o izvoru informacije koju su objavili, o tome da je pred Osnovnim sudom u Kosovskoj Mitrovici marta ove godine nepravonosnažno osuđen na 6 meseci zatvora. Presuda je izrečena zbog pronevere sredstava sindikata Fakulteta tehničkih nauka u Kosovskoj Mitrovici, čiji je predsednik bio Miloš Bandur. Bandur, koji je i docent na Fakultetu tehničkih nauka u Mitrovici, potvrdio je da je takva presuda doneta, uz komentar da se radilo o čisto političkom procesu. Takođe je izjavio da mu je 22. decembra prošle godine, samo nekoliko sati pre nego što je trebalo da pođe iz Niša na suđenje u Kosovsku Mitrovicu, neko zapalio automobil. Samo dan kasnije, 17. oktobra, obraćajući se novinarima u prostorijama Srpske napredne stranke u Nišu, Bandur je pozvao policiju da

kontaktira redakcije „Južnih vesti“ i „Blica“, te je tvrdio da je osoba koja je medijima dostavila informaciju o presudi, ista ona koja je naložila i paljenje njegovog automobila krajem decembra prošle godine.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da novinar nije dužan da otkrije podatke u vezi sa izvorom informacije, osim ako se podaci odnose na krivično delo, odnosno učinioca krivičnog dela za koje je zaprećena kazna zatvora najmanje pet godina. U konkretnom slučaju, paradoksalno je da se od novinara traži da otkriju izvor informacije o stvari koja je javna. Naime, suđenja su u Srbiji po pravilu javna, a javnost se isključuje s pretresa samo izuzetno, kad za to postoje zakonom propisani razlozi. U tom smislu je i prvostepena odluka donesena u postupku protiv Bandura javna, pa je besmisleno i pozivanje policije da uopšte istražuje izvor javne, svima dostupne informacije. Polazeći od ovoga, Bandurova izjava se i ne može shvatiti drugačije nego kao pokušaj zastrašivanja novinara. Takođe, interesantna je i izjava Miloša Bandura da je presuda protiv njega doneta u „političkom procesu“, odnosno da su sud i tužilaštvo pod političkim uticajem i da mu je Demokratska stranka, na čelu sa bivšim ministrom za Kosovo i Metohiju, Goranom Bogdanovićem, „namestila sudski proces iz čisto političkih razloga“. Ova izjava deluje kao primer iz udžbenika kojim bi se opisalo kako se može izvršiti krivično delo nedozvoljeno javno komentarisanje sudskih postupaka iz člana 336a Krivičnog zakonika Srbije. Naime, u tom članu predviđeno je da će se onaj ko za vreme trajanja postupka pred sudom, a pre donošenja pravosnažne sudske odluke, daje javne izjave u sredstvima javnog informisanja u nameri da povredi nezavisnost suda, kazniti zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom. U konkretnom slučaju, postupak protiv Bandura nije pravosnažno okončan, budući da se on žalio na prvostepenu presudu Osnovnog suda u Kosovskoj Mitrovici, a njegova izjava o tome da je taj sud pod političkim uticajem i da vodi nameštene ili političke procese, teško se može tumačiti drugačije nego kao izjava data u nameri da povredi nezavisnost suda. Kako god, nije poznato da je tužilaštvo u konkretnom slučaju reagovalo i da je iniciralo bilo kakav postupak protiv Bandura.

1.4. U Vranju je 30. oktobra 2012. godine, u dvorištu porodične kuće Tanje Janković, novinarkе TV B92, pronađena eksplozivna naprava. Podsetimo, podmetanju eksplozivne naprave prethodio je napad na porodicu Tanje Janković 23. septembra na svadbi njene rođake u Hotelu „Pržar“ u Vranju. Tom prilikom, njen otac je pretrpeo prelom vilice na dva mesta i frakturu nosa, njena sestra naprsnuće nosa, zbog čega joj je zakazana hitna operacija, verenik njene sestre nagnječenje grudnog koša, dok je sama novinarka prošla sa modricama. Tanja Janković izjavila je da je u napadu učestvovao i jedan policijski inspektor iz Vranja, a da je razlog za napad bila kampanja koju je vodila preko društvenih mreža i blogova, reagujući na katastrofalnu bezbednosnu situaciju u Vranju.

Novinarka je javno postavljala pitanja zbog čega već godinama niko ne odgovara za kriminalne radnje koje se dešavaju u Vranju, od paljenja gradonačelnikovog automobila, koje se desilo prošle godine, do podmetnutog požara u kome je izgorelo Vranjsko pozorište, početkom jula ove godine. Do podmetanja eksplozivne naprave u dvorištu kuće njene porodice, došlo je nakon što je Tanja Janković na svom Facebook profilu obznanila da je došla do snimka sigurnosnih kamera na kojem je zabeležen napad na njenu porodicu ispred Hotela „Pržar“. Na istoj društvenoj mreži novinarka je objavila i fotografije dokumenata koji ukazuju na moguć pokušaj zataškavanja odgovornosti pojedinih službenika policije za povređivanje njenog oca, sestre i sestrinog verenika.

Sve navedeno u delu izveštaja koji se odnosi na bačene Molotovljeve koktele u dvorište kuće Damira Dragića, odnosno na terasu stana Biljane Vujović, odnosi se i na ovaj slučaj koji, međutim, kako zbog razorne snage eksplozivne naprave koja tek igrom slučaja nije eksplodirala, tako i zbog zabrinjavajućeg konteksta, koji bi mogao da ukazuje na zastrašivanje usmereno na zataškavanje odgovornosti pojedinih policajaca za napad na članove novinarkine porodice, još više zabrinjava i šalje još strašnju poruku novinarima, ali i generalno bilo kom građaninu, koji koristeći društvene mreže pokuša da ukaže na negativne pojave u društvu. Posebno zabrinjavajuća je činjenica da policija već više od dva meseca nakon premlaćivanja porodice Tanje Janković ne saopštava sve rezultate istrage unutrašnje kontrole MUP-a koja se tim incidentom bavila. Sve dok ti rezultati ne budu saopšteni, a odgovorni sankcionisani, ostaće osnov za sumnju da je podmetanje eksplozivne naprave u dvorište zapravo deo organizovane kampanje zastrašivanja i zataškavanja.

2. Sudski postupci

2.1. Novosadska privatna televizija *Kanal 9* podnela je Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu predstavku protiv Srbije zbog nespremnosti države da izađe iz vlasništva nad medijima, čime se ugrožava njihova sloboda, kako se navodi u saopštenju te medijske kuće, objavljenom 1. oktobra, a koje je prenela agencija Beta. *Kanal 9* je u saopštenju naveo da u Srbiji za jedne medije dozvola za emitovanje programa znači pravo na direktno finansiranje svih troškova poslovanja iz budžeta, bez obaveze plaćanja naknade za emitovanje programa. Za druge medije dobijanje dozvole znači „borbu za svaki dinar“ na tržištu koje nije slobodno, rad bez državne pomoći i obavezu plaćanja naknade, navodi se u saopštenju. „U takvim uslovima rada, nema osnova za slobodu medija, a posledično, nema ni slobode izražavanja“, ocenjuje se u saopštenju i traži da se usklade medijski zakoni u Srbiji kako bi se obezbedila potpuna pravna i ekonomska ravnopravnost medija. Dodaje se da se *Kanal 9* na tužbu Međunarodnom sudu za ljudska prava odlučio jer su se državni

organi Srbije proglasili nenadležnim da raspravljaju o tom problemu, a Ustavni sud osporio pravo na ustavnu žalbu.

Srbija je ratifikovala Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda 2003. godine. Zadatak Evropskog suda za ljudska prava je da obezbedi da države potpisnice Konvencije poštuju prava i garantije zajemčene tim dokumentom. Sud to postiže razmatranjem predstavki. Iz kratke agencijske vesti ne vidi se na koju se tačno povredu prava zajemčenog Konvencijom predstavka poziva, ali može se pretpostaviti da je reč o pravu na slobodu izražavanja. Kako shodno Konvenciji to pravo uključuje slobodu posedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez mešanja javne vlasti, može se pretpostaviti da *Kanal 9* predstavkom pokušava da dokaže da je vlast ograničila slobodu izražavanja propuštanjem da sprovede privatizaciju državnih medija, koja je zakonom propisana kao obavezna, kao i finansiranjem neprivatizovanih medija na način koji predstavlja kršenje propisa o kontroli državne pomoći. Međutim, Konvencijom su predviđeni određeni uslovi da bi konkretna predstavka bila prihvatljiva, odnosno da bi je Evropski sud za ljudska prava uopšte uzeo u razmatranje. Prvi uslov je da su prethodno iskorišćeni svi pravni lekovi u zemlji potpisnici Konvencije, da se podnosilac predstavke na povredu prava iz Konvencije pozivao i u tim postupcima, te da je predstavka podneta u roku od 6 meseci od donošenja konačne odluke na nacionalnom nivou. Ono što je nejasno u konkretnom slučaju, a od čega bi odluka Evropskog suda za ljudska prava mogla da zavisi, jeste pitanje postupaka koje je *Kanal 9* vodio u Srbiji, odnosno arugumenata na koje se u tim postupcima pozivao. U saopštenju se naime navodi da su se državni organi Srbije proglasili nenadležnim da raspravljaju o problemu *Kanala 9*, te da je Ustavni sud osporio pravo *Kanala 9* na ustavnu žalbu, iz čega bi se moglo zaključiti da su sva pravna sredstva i pravni lekovi nacionalnog prava iskorišćeni, ali nije jasno koji su se to organi Srbije proglasili nenadležnim da raspravljaju, po kom su se zahtevu proglasili nenadležnim da raspravljaju, odnosno, iz kojih razloga je ustavna žalba *Kanala 9* odbačena kao nedopuštena.

2.2. Televizijska stanica *SOS kanal* oglasila se saopštenjem u kome je ukazala da se pred Privrednim sudom u Beogradu već pet godina vodi sudski spor između te medijske kuće, sa jedne, i Ratela i RRA, sa druge strane. Novo ročište u ovom predmetu bilo je zakazano za 23. oktobar, ali ono nije održano, a novo je zakazano za 30. januar 2013. *SOS kanal* u sporu pokušava da dokaže da mu je na javnom konkursu za izdavanje dozvola za zemaljsko emitovanje bila izdata frekvencija na kojoj radi Drugi program rumunske državne televizije. *SOS kanal* u saopštenju navodi da je veštak finansijske struke u ovom sporu dao nalaz, shodno kome je medijska kuća u periodu od 2006. do 2010. godine, zbog nemogućnosti da radi na dodeljenoj frekvenciji, pretrpela štetu veću od 640

miliona dinara. *SOS kanal* u saopštenju tvrdi da je spor pokušao da reši mirnim putem, sa čim se saglasila RRA, ali da je Ratel taj predlog odbio.

Zakonom o elektronskim komunikacijama predviđeno je da Republička agencija za elektronske komunikacije upravlja radio-frekvencijskim spektrom, kao ograničenim dobrom. Upravljanje radio-frekvencijskim spektrom, između ostalog, obuhvata planiranje upotrebe radio-frekvencija, dodelu radio-frekvencija na osnovu plana namene i planova raspodele, koordinaciju korišćenja radio-frekvencija i kontrolu radio-frekvencijskog spektra, odnosno, utvrđivanje štetnih smetnji i preduzimanje mera za njihovo otklanjanje. Zakon posebno predviđa da se radio-frekvencije predviđene za korišćenje u određenim pograničnim zonama, pre dodele, koordiniraju sa susednim zemljama. U konkretnom slučaju, iako nisu poznati svi detalji ovog spora, treba imati u vidu da je Ratel dozvole za radio-frekvencije izdavao u skladu sa Planom raspodele radio-frekvencija, a da je po samom Zakonu, donošenje planova raspodele radio-frekvencija u nadležnosti Ministarstva, a ne Ratela. Ono što je nesporno bilo u nadležnosti Ratela, jeste otklanjanje štetnih smetnji. Naime, ako je *SOS kanal* zaista trpeo štetne smetnje od Drugog programa rumunske državne televizije, time je bila kreirana situacija u kojoj je Ratel bio nadležan da preduzima mere za otklanjanje štetnih smetnji utvrđenih u postupku kontrole radio-frekvencijskog spektra. Zakonom je takođe predviđeno da Ratel pravilnikom bliže uređuje način kontrole korišćenja radio-frekvencijskog spektra, obavljanja tehničkih pregleda i zaštite od štetnih smetnji. Pravilnik o načinu kontrole korišćenja radio-frekvencijskog spektra, obavljanja tehničkih pregleda i zaštite od štetnih smetnji Ratel je usvojio tek 2011. godine. Pravilnik, međutim, ne predviđa situaciju u kojoj je izvor štetnih smetnji radio stanica koja emituje sa teritorije susedne države. U svakom slučaju, odluka u ovom sporu mogla bi da uspostavi presedan u materiji štetnih smetnji u radiodifuziji, koji bi mogao biti značajan, posebno imajući u vidu da *SOS kanal* nije bio jedini emiter u Srbiji koji je bio suočen sa štetnim smetnjama, niti, pak, jedini emiter u Srbiji u čijem slučaju se tvrdilo da je izvor štetnih smetnji radio stanica iz neke od susednih država.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije i rukovodstvo RTS-a formirali su sredinom oktobra radnu grupu koja treba što pre da predloži novi model finansiranja javnog servisa, jer je zbog niske naplativosti TV pretplate ugroženo funkcionisanje ove kuće, javio je dnevni list „Press“. Predsednik Saveta RRA, vladika jegarski Porfirije, nije potvrdio da je ovakvo telo formirano, ali je istakao da, u trenutku kada se radi na setu medijskih zakona, država kroz te zakone mora da se potruži da predvidi potpuno siguran način finansiranja javnog servisa tako da on bez problema može da funkcioniše i obavlja svoju funkciju. Vladika Porfirije izjavio je za „Pres“ da postoji više mogućih rešenja za problem finansiranja RTS-a. „Jedan od načina je uvođenje takse, koja funkcioniše u Hrvatskoj i daje dobre rezultate, jer je naplaćuju inkasanti koji idu od kuće do kuće. Zbog teške ekonomske situacije trebalo bi voditi računa o ljudima koji su socijalno ugroženi i smatram da bi njima trebalo odrediti nižu taksu koja bi bila u skladu sa njihovim materijalnim mogućnostima. Druga mogućnost je da se nastavi plaćanje preko računa za struju, ali da se [od uplaćnog iznosa] prvo odbije TV pretplata“. Prema rečima predsednika Upravnog odbora RTS-a, Predraga Markovića, glavni zaključci sastanka koji su čelni ljudi RTS-a imali sa članovima Saveta RRA, ticali su se neophodnosti da se poštuje postignut nivo standarda rada i finansiranja javnog servisa. „To znači da javni servisi moraju da imaju redovno i dovoljno finansiranje, kao i da se sačuva nezavisnost njihovog rada i uređivačke politike“, kazao je Marković. Međutim, samo nekoliko dana kasnije, Goran Karadžić, potpredsednik Saveta RRA, povodom jednog od predloga RTS-a, da se dug za RTV pretplatu naplaćuje direktno s računa zaposlenih građana, izjavio je da smatra da to nije dobra ideja. Goran Karadžić, u izjavi za „Kurir“, demantovao je i da postoji bilo kakva radna grupa ili komisija koju čine predstavnici RRA i RTS-a.

Podsetimo, Zakonom o radiodifuziji predviđeno je da se delatnosti ustanova javnog radiodifuznog servisa koje se odnose na ostvarivanje opšteg interesa utvrđenog zakonom, finansiraju iz radio-televizijske pretplate. Pretplatu su obavezni da plaćaju vlasnici radio i TV prijemnika. Zakonom je predviđen način pretplate koji se generalno ocenjuje kao neefikasan, a koji je doveo do toga da je naplativost pala na 40 ili i manje procenata. RRA, međutim, kao ni RTS, nemaju zakonodavnu inicijativu. Po Zakonu o radiodifuziji, RRA samo vrši kontrolu i stara se o doslednoj primeni odredaba tog zakona. U navedenom smislu, RRA bi mogla u sklopu svojih nadzornih ovlašćenja da izvrši kontrolu ugovora koji je RTS zaključio sa Elektrodistribucijom i eventualno zatraži da se isti izmeni, budući da on više ne odgovara svrsi radi koje je zaključen, imajući u vidu nisku naplativost pretplate. Izjava vladike Porfirija da je moguće rešenje za problem finansiranja RTS-a i redefinisanje tretmana izvršenih uplata za električnu energiju, tako što bi se od uplaćenog iznosa prvo odbijala

TV pretplata, mogla bi biti tumačena u tom smislu. Podsećamo da smo u svojim ranijim monitoring izveštajima pominjali možda realniju mogućnost da se uplaćeni iznos deli srazmerno dugu za električnu energiju i dugu za TV pretplatu, umesto što se, kao sada, sve dok postoji dug za električnu energiju, smatra da je svaka uplata izvršena samo za nju, a ne i za pretplatu. Ugovor između RTS-a i, kako zakon kaže, „javnog preduzeća koje obavlja delatnost proizvodnje i distribucije električne energije“ je ugovor čije zaključenje je utvrđeno kao zakonska obaveza za obe strane. Za takve ugovore, shodno Zakonu o obligacionim odnosima, važi da se njihova sadržina može menjati propisima, odnosno, da odredbe propisa kojima se određuje sadržina takvih ugovora postaju njihov sastavni deo, upotpunjavajući ih ili stupajući na mesto nesaglasnih ugovornih odredbi. Zakon o radiodifuziji, istina, ne sadrži odredbe koje određuju sadržinu ugovora između RTS-a i „javnog preduzeća koje obavlja delatnost proizvodnje i distribucije električne energije“. Međutim, takve odredbe i ne moraju nužno biti u zakonu, one mogu biti propisane i podzakonskim aktom.

2.2. Dnevni list „Danas“ bavio se problematikom promene vlasništva medija, i distinkcijom između promene vlasništva i preprodaje frekvencija, ili otuđenja dozvole, koje je Zakonom o radiodifuziji zabranjeno. Izvori „Danasa“ iz RRA tvrde da je ova agencija, od osnivanja, dala saglasnost za oko 100 promena vlasničkih struktura nacionalnih, regionalnih i lokalnih emitera. Goran Karadžić, potpredsednik Saveta Agencije, objašnjava da se promena vlasničke strukture ne može smatrati preprodajom frekvencije, jer su nosioci dozvola za frekvencije privredna društva, te da ista privredna društva ostaju nosioci dozvola i kada se pojedini od vlasnika u njihovoj strukturi promeni. Pitanje preprodaje frekvencija pojavljuje se u medijima, kao po pravilu, svaki put kada dođe do promene vlasnika pojedinih elektronskih medija. Ovoga puta, ova tema inicirana je najavama moguće prodaje nacionalne *TV Avala*.

Zakon o radiodifuziji, u članu 46, propisuje da se dozvola za emitovanje programa, kao ni dozvola za radio stanicu, ne može ustupati, iznajmljivati ili na drugi način preneti ili otuđiti. Istovremeno, Zakon propisuje da emiter svaku promenu vlasničke strukture mora da prijavi Agenciji, odnosno, da pribavi njenu prethodnu saglasnost. Suština je u tome da onaj ko emituje, mora biti onaj ko je dobio dozvolu, odnosno, da emiter koji je dobio dozvolu, nije istovremeno dobio i nadležnosti radiodifuzne agencije da tu dozvolu dalje dodeljuje nekom trećem. S druge strane, promena vlasničke strukture, prijavljuje se iz dva razloga. Prvi je vezan za transparentnost vlasničkog kapitala i kontrolu udela koji su u neposrednom stranom vlasništvu. Drugi se tiče nedozvoljene medijske koncentracije. U odnosu na prvi razlog, po dobijenoj prijavi, RRA kontroliše da li je u vlasničku strukturu emitera ušlo strano pravno lice čije je vlasništvo netransparentno (odnosno

koje je registrovano u zemlji u kojoj prema unutrašnjim propisima nije dozvoljeno ili nije moguće utvrditi poreklo osnivačkog kapitala), odnosno, da li je emiter u neposrednom vlasništvu stranih lica sa više od 49%. U odnosu na drugi razlog, po dobijenoj prijavi, RRA proverava samo da li promenom vlasničke strukture dolazi do nedozvoljene medijske koncentracije. Tako na primer, pošto po Zakonu o radiodifuziji nedozvoljena medijska koncentracija postoji kada jedno lice ima dozvolu za nacionalno emitovanje i istovremeno učestvuje u kapitalu drugog emitera koji ima istu takvu dozvolu, sa više od 5%, RRA je prilikom svojevremene promene strukture *TV Avala* i ulaska Željka Mitrovića, vlasnika *RTV Pink* u njeno vlasništvo, istu promenu dozvolila iz razloga što je on vlasništvo u *Avali* ograničio na 4,95%. Pojedini smatraju da ovakav tretman promene vlasničke strukture, zapravo omogućava skriveno vlasništvo. Kako god bilo, u svakom vremenu, a posebno kriznom kao što je vreme u kome živimo, mediji će se prodavati. To nije sporno. Ono što bi, međutim, nadzor nad promenama vlasništva medija morao da obezbedi, jeste da medij, i sa novim vlasnikom, podjednako kao i sa onim koji je dozvolu za emitovanje programa dobio na javnom konkursu, ispunjava sve tehničke, organizacione i programske uslove za proizvodnju i emitovanje programa, na osnovu čije ispunjenosti mu dozvola i jeste izdata.

3. *Zakon o o tajnosti podataka*

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Rodoljub Šabić, ocenio je u saopštenju objavljenom 22. oktobra, da je nužno preispitivanje efekata primene Zakona o tajnosti podataka. Poverenik smatra da se, polazeći od nesumnjivog značaja koji klasifikacija podataka ima za ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama i za opštu pravnu sigurnost i bezbednosne interese zemlje, ne sme ignorisati odsustvo željenih rezultata primene ovog propisa. Šabićev zaključak je da su se stekli svi uslovi za preispitivanje sadržine zakona i pristupanje ili njegovoj bitnoj inovaciji ili zameni potpuno novim zakonom.

Zakon o tajnosti podataka usvojen je u decembru 2009. godine. Njime je na jedinstven način uređena materija klasifikacija podataka. Prethodno, ova materija bila je regulisana velikim brojem propisa koji su omogućavali arbitrarno odlučivanje, ali i ozbiljne zloupotrebe. Usvajanje ovog zakona ocenjeno je kao ozbiljan demokratski iskorak, od velikog značaja i za novinare i medije, budući da su postojala očekivanja da će on omogućiti lakše i realnije sagledavanje rizika skopčanih sa objavljivanjem službenih dokumenata, a posebno onih klasifikovanih različitim oznakama tajnosti. Nažalost, ispostavilo se da je optimizam bio preuranjen. Osnovni i svakako najveći problem, što i poverenik Rodoljub Šabić navodi u citiranom saopštenju, je to što vlada nije donela podzakonske akte važne za primenu zakona. Vlada nije utvrdila bliže kriterijume za određivanje

stepena tajnosti i direktna posledica toga je da i danas imamo apsolutnu pravnu nesigurnost po pitanju opravdanosti ili neopravdanosti oznake tajnosti na dokumentima. Takođe, iako je Zakonom bila predviđena obaveza da se u roku od dve godine od dana stupanja na snagu zakona preispitaju oznake stepena tajnosti nad podacima i dokumentima određenim prema ranijim propisima, očekivani efekti su u potpunosti izostali. Po oceni Poverenika, broj dokumenata koji nepotrebno nose formalnu oznaku poverljivosti, kako onih starih i nasleđenih, tako i novih, ne smanjuje se, već se uvećava. O meri u kojoj to izaziva pravnu nesigurnost u medijima, podsećaju neprijatna iskustva, kao ona koje su imali novinarka i urednik, u međuvremenu ugašenog „Nacionalnog građanskog lista”, Jelena Spasić i Milorad Bojović, protiv kojih je tužilaštvo u Novom Sadu prošle godine podiglo optužnicu zbog objavljivanja „Izveštaja o stanju priprema za odbranu u Srbiji u 2010. godini”, o kojem se raspravljalo na zatvorenoj sednici Skupštine Srbije, a koji je nosio oznaku „strogo poverljivo“.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, nisu doneti zakoni koji bi se neposredno odnosili na medijski sektor. Međutim, ministar kulture i medija, Bratislav Petković, u izjavi za RTS koja je emitovana 5. oktobra, izjavio je da je vlada odlučna da implementira Medijsku strategiju i najavio usvajanje pet novih zakona. Reč je o zakonima o javnom informisanju, elektronskim medijima, javnim servisima, medijskoj koncentraciji i akreditaciji stranih dopisnika i dopisništava. „Time se bavi tim ljudi koji je već radio na takvim zakonima: profesor Rade Veljanovski, profesor Vladimir Vodinelić, docent Dejan Milenković, profesor Miroljub Radojković. To će ići na javnu raspravu, posle čega će se naći na sednici vlade i u parlamentu“, izjavio je ministar. On je demantovao glasine da na izradi jednog od medijskih zakona radi i neformalna grupa u kabinetu predsednika Srbije.

Podsećamo, nacrti četiri od pet navedenih zakona završeni su pred kraj mandata prethodne vlade. Nacrt Zakona o elektronskim medijima, koji je pripremila radna grupa koja je radila pod podrškom OEBS-a, tadašnja državna sekretarka za medije je i javno prezentovala. Nacrt Zakona o medijskoj koncentraciji takođe postoji i prošao je javnu raspravu još 2008. godine. On, međutim, nikada nije ušao u skupštinsku proceduru, a najglasniji oponent njegovom usvajanju bili su najveći izdavači štampanih medija. Nezvanično se saznaje da je zadatak radne grupe, čije je neke članove ministar pomenuo u izjavi za RTS, da međusobno uskladi navedene nacрте. Iako je ministar potvrdio da je vlada odlučna da implementira Medijsku strategiju, u više navrata se moglo čuti da se razmatra

odustajanje od njenog najspornijeg dela – onog o formiranju jednog broja regionalnih javnih servisa. Sve ovo koincidira i sa zahtevima Evropske komisije, koja je u svom novom izveštaju o napretku Srbije, objavljenom 10. oktobra, navela, pored ostalog, da je potrebno osigurati transparentnost vlasništva u medijima i pozvala na ubrzanje sprovođenja Medijske strategije. „Neophodno je u potpunosti osigurati transparentnost vlasničke strukture u medijima, a takođe je potrebno ubrzati implementaciju Medijske strategije“, navodi u izveštaju Evropske komisije. „Mere koje se odnose na finansiranje određenih medija iz državnog budžeta treba da budu usklađene sa propisima Evropske unije, jer predstavljaju državnu pomoć“, navodi se takođe u izveštaju. U izveštaju se podseća da se Srbija obavezala će kontrolu državne pomoći usaglasiti sa evropskim propisima od 1. januara 2012. godine.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. Republička radiodifuzna agencija (RRA)

1.1. Na sednici Saveta RRA, održanoj 26. oktobra 2012. godine, ovo telo donelo je odluku da *televiziji Avala* oduzme dozvolu pre roka na koji je izdata. Savet je u raspravi konstatovao da je formalni razlog za oduzimanje dozvole u ovom trenutku neplaćanje naknade, ali da statistika programa za prvih deset meseci ove godine govori da je *televizija Avala* bitno odstupila od programske koncepcije na osnovu koje joj je izdata dozvola i da nije ispunila zakonske obaveze proizvodnje sopstvene produkcije i produkcije informativnog programa. Na istoj sednici, pokrenuti su postupci za oduzimanje dozvola protiv još 32 emitera koji nisu izmirili naknade za emitovanje programa. Kako je početkom septembra već bilo pokrenuto 35 takvih postupaka, to je broj radio i televizijskih stanica kojima preči oduzimanje dozvole zbog neplaćenih naknada regulatoru, porastao na 67 za samo dva meseca. Budući da je u Medijskoj strategiji navedeno da je, prema podacima Republičke radiodifuzne agencije iz avgusta 2011. godine, u Srbiji sa dozvolom radila 321 radio stanica, od kojih je pet nacionalnih, jedna pokrajinska, 48 regionalnih i 267 lokalnih, te 134 televizijske stanice, od kojih je šest nacionalnih, 30 regionalnih i 98 lokalnih, ovih 67 medija protiv kojih su postupci za oduzimanje dozvola pokrenuti samo u poslednja dva meseca, predstavlja praktično 15% svih elektronskih medija sa izdatim dozvolama. Ovaj podatak samo ukazuje koliko

kriza i neadekvatna javna politika teško pogađaju medijski sektor, budući da neplaćanje naknade nije rezultat javašluka, već nelikvidnosti osiromašenih medija.

Neplaćanje naknade za dozvolu za emitovanje programa, ni posle izrečene opomene regulatora, jedan je od osnova za prestanak važenja dozvole pre isteka vremena na koje je izdata. Sam postupak oduzimanja dozvole vodi se na način da emiteru bude omogućeno da se izjasni o relevantnim činjenicama i prisustvuje sednici Saveta na kojoj se raspravlja o njegovom slučaju. Odluka Saveta o oduzimanju dozvole za emitovanje programa donosi se dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja članova Saveta. Inače, samu naknadu za emitovanje programa Agencija utvrđuje uz prethodnu saglasnost Vlade Srbije. Iznosi naknada često su bili sporni, polazeći od toga što emiteri smatraju da bi njen cilj morao da bude samo pokrivanje troška regulacije, dok je RRA, uz saglasnost vlade, istu određivao na način da Agencija ostvaruje i suficit, koji se kasnije sliva u budžet. Suficit je iz godine u godinu sve manji, ali RRA nastavlja da ga planira, pa tako on postoji i u finansijskom planu Agencije za 2012. godinu. U ovom planu, prihodi Agencije planirani su na nivou od 412.995.000,00 dinara, a suficit je planiran na nivou od 31.780.200,00 dinara. Zakon o radiodifuziji, inače, predviđa da su kriterijumi za određivanje visine naknade za emitovanje programa: broj stanovnika na području na kome se emituje program, programska koncepcija emitera, odnosno, poreklo i vrsta programa koji se emituje, odnosno, udeo naučno-obrazovnih, kulturno-umetničkih, dečjih ili sopstvenih informativnih programa, udeo programa sopstvene produkcije ili programa nezavisnih produkcija sa naučno-obrazovnim, kulturno-umetničkim, dečjim ili informativnim sadržajima iz podtačke, te udeo programa drugih domaćih emitera ili prevedenih stranih programa. Slučaj *televizije Avala* predstavlja presedan u tom smislu da do sada dozvole nacionalnim komercijalnim televizijama nisu oduzimate, i da su probleme sa plaćanjem naknade pre svega imale lokalne i regionalne televizije. Povodom navoda iz obrazloženja odluke koja se odnosi na *Avalu*, pažnju privlači i deo u kome se ukazuje da ta televizija za prvih deset meseci 2012. godine nije ispunila zakonske obaveze proizvodnje programa sopstvene produkcije i produkcije informativnog programa, kao i da je bitno odstupila od programske koncepcije na osnovu koje joj je izdata dozvola. Što se tiče koncepcije na osnovu koje je *Avala* tražila dozvolu, poznato je da je ta televizija inicijalno planirana kao kanal sa znatnim udelom privrednih i poslovnih vesti u svojim programima, ali je odstupanje od takvog formata i prelazak na emitovanje prevashodno stranih serija i filmova bilo više nego očigledno već godinama. Što se tiče obaveznih programskih kvota, Zakon za komercijalne emitere propisuje samo da su obavezni da od ukupnog godišnjeg vremena emitovanja programa, emituju najmanje 50% programa proizvedenog na srpskom jeziku, od čega najmanje 50% programa sopstvene produkcije. Usled višemesečnog štrajka zaposlenih u *TV Avala* zbog neisplaćenih zarada, program sopstvene produkcije na ovoj televiziji

drastično je opao, tako da konstatacija iz obrazloženja odluke o tome da na nivou od 10 meseci ova kvota nije bila ispunjena, ne iznenađuje.

1.2. Beograd, 31.10.2012. (Politika) - Savet Republičke radiodifuzne agencije (RRA) naložio je 30. oktobra televizijama Pink, Hepi i Prva da emisije „Preljubnici“, „Luda kuća“ i „Porodične tajne“ jasno označe kao igrani program, kako javnost ne bi bila u zabludi da je reč o dokumentarnim emisijama. Takođe, RRA je obavezala emitere da u celosti prekriju sve psovke i uvredljive govore u emisijama, kao i da sadržaj onih programa koji nije prikladan za mlađe od 18 godina, emituju po ponoći. „Očekujemo poštovanje Opšte obavezujućeg uputstva o ponašanju emitera i izbegavanje emitovanja problematičnih sadržaja u vreme kada se može očekivati da maloletni gledaoci prate televizijske programe“, saopštio je RRA.

Zakon o radiodifuziji ne sadrži posebne odredbe kojima bi se insistiralo na obaveštenosti gledalaca, u smislu raspolaganja tačnim podacima koji su neophodni za razuman izbor ponuđene usluge. Ovakve odredbe, međutim, postoje u Zakonu o zaštiti potrošača, ali taj zakon ne utvrđuje nadležnost RRA u sklopu nadzora nad njegovom implementacijom. Ovo je svakako jedno od pitanja koje ne bi smelo da bude zaobiđeno u predstojećoj reformi medijskih zakona, posebno budući da je apsolutno nesporno da je praksa dovođenja gledalaca u zabludu o tome da je program koji im se servira dokumentaran, a ne igrani, neprihvatljiva. S druge strane, što se tiče dela naloga datog trima nacionalnim televizijama, a koji se odnosi na označavanje preporučenog uzrasta gledalaca kojim se upozoravaju roditelji da sadržaj koji sledi nije prikladan za sva maloletna lica, kao i nametanje obaveze da se program koji nije prikladan za mlađe od 18 godina emituje po ponoći, nesumnjivo je da ove obaveze proizilaze iz odgovarajućih odredbi Zakona o radiodifuziji i Kodeksa ponašanja emitera.

2. Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel)

Republička agencija za elektronske komunikacije objavila je sredinom oktobra ažuriran spisak piratskih emitera na kome se sada nalazi ukupno 38 emitera. Među njima je i dalje jedna nacionalna mreža sa 11 predajnika (Radio Balkan, bivši Radio Fokus), kao i tri stanice koje su nastavile da emituju i nakon oduzimanja dozvole (Radio City u Beogradu, Radio Jesenjin u Novom Sadu i Radio Op-Top u Topoli). I dalje je najgora situacija u Novom Sadu, sa čak 9 piratskih emitera. Po tri piratska emitera zabeležena su u Zemunu, Beogradu i Lazarevcu. Inače, interesantan je i slučaj sela Melenci kod Zrenjanina, u kome su zabeležene čak dve piratske radio stanice. Ono što je žalosno u

vezi sa statistikom piratskog emitovanja u oktobru, jeste što ona pokazuje da broj pirata nastavlja da raste, umesto da se smanjuje, iz čega nesumnjivo sledi zaključak da nadležni u Srbiji još uvek nisu pronašli mehanizme i procedure kojima bi efikasno sprovedili svoje odluke o gašenju pirata i njihovom uklanjanju iz etra.

3. Savet za štampu

Komisija za žalbe Saveta za štampu donela je tri odluke u oktobru, dok je jedan postupak rešen dogovorom strana. Dva postupka u kojima je Komisija za žalbe Saveta za štampu našla da je došlo do povrede Kodeksa, ticali su se obaveze poštovanja autorskih prava i obaveze navođenja izvora za reprodukovanje sadržaja iz drugih medija, odnosno, obaveze poštovanja prava na odgovor, izvinjenje i ispravku. U trećoj odluci, kojom je našla da nije došlo do povrede Kodeksa, Komisija za žalbe Saveta za štampu odlučno je ustala u odbranu prava medija/novinara da iznosi vrednosne sudove, kao i da komentariše i kritički se odnosi prema temama o kojima piše. Komisija je utvrdila da medij, sve dok prenosi tačne činjenične navode o događaju na koji se tekst odnosi, ima pravo da iste interpretira u skladu sa svojom uređivačkom politikom i pravom na slobodu izražavanja. Posebno je interesantna i odluka koju je Komisija za žalbe Saveta za štampu donela u postupku po žalbi Dimitrija Vojnova, kolumniste „Politike“, protiv ovog lista, a povodom odbijanja „Politike“ da objavi njegov odgovor na demanti trećeg lica na njegovu kolumnu. Sporni demanti odnosio se na informacije koje je Vojnov izneo u svojoj kolumni, a za koje je treće lice u svom demantiju navelo da su „kriminalno klevetničke laži“ i potpuna neistina. U odgovoru na žalbu redakcije „Politike“, potvrđeno je da se taj list izvinio zbog teksta Dimitrija Vojnova, a da je uredništvo samog Vojnova zamolilo da sačeka sa svojim odgovorom dok se o slučaju ne izjasne „Politikini“ advokati, budući da je protiv „Politike“ istim povodom bila najavljena i tužba. Komisija nije prihvatila objašnjenje „Politike“, smatrajući da je Kodeks veoma jasan kada je reč o obavezi poštovanja prava na odgovor, koja ne predviđa izuzetke ovakve vrste. Po jednoglasnoj oceni članova Komisije, to što je najavljen sudski spor, ni na koji način ne utiče na obavezu lista da svom kolumnisti omogući pravo na odgovor. Takođe, Komisija je našla da ni li prihvrtlliví ni íbrzliženje da treba sačekati mišljenje advokata, jer nije reč o pravnom pitanju, već o pitanju koje se odnosi na profesionalnu etiku novinara. Uputivši izvinjenje trećem licu, „Politika“ je, po Komisiji, praktično prihvatila njegovu tezu da je tekst Dimitrija Vojnova „kriminalno klevetnička laž“, i morala je autoru omogućiti da odgovori na ovu optužbu. Citirane odluke, brzinom kojom su donete i jasnoćom argumenata koje iza njih stoje, doprinose jačanju autoriteta i ugleda Komisije za žalbe Saveta za štampu, što je svakako za pohvalu.

DRŽAVNI ORGANI

4. *Narodna skupština Republike Srbije*

U Narodnoj skupštini Republike Srbije, 31. oktobra održana je prva sednica Odbora za kulturu i informisanje. Članovi Odbora su narodni poslanici Irena Aleksić, Vesna Marković i Marija Obradović iz Srpske napredne stranke, Maja Videnović, Vesna Marjanović, Gorica Mojović i Jelena Trivan iz Demokratske stranke, Dragana Đuković i Snežana Stojanović Plavšić iz Ujedinjenih regiona Srbije, Vesna Jovicki i Đorđe Milićević iz Socijalističke partije Srbije, Aleksandar Jugović iz Srpskog pokreta obnove, Siniša Kovačević iz Demokratske stranke Srbije, Žarko Korać iz poslaničke grupe Liberalno-demokratske partije, Vesna Milekić iz Socijaldemokratske partije Srbije, Mira Petrović iz Partije ujedinjenih penzionera Srbije i Dubravka Filipovski iz Nove Srbije. Članovi Odbora su većinom glasova izabrali narodnu poslanicu Vesnu Marjanović iz Demokratske stranke za predsednika Odbora, a narodnu poslanicu Mariju Obradović iz Srpske napredne stranke, za zamenika predsednika Odbora.

Shodno Poslovniku Narodne skupštine, Odbor u okviru svog delokruga razmatra predloge zakona i drugih akata, prati sprovođenje politike koju vodi vlada, prati izvršavanje zakona i drugih akata, razmatra plan rada i izveštaj nadležnog ministarstva i drugog državnog organa, organizacije i tela, razmatra godišnji program rada Narodne skupštine, daje saglasnost na akte državnih organa, organizacija i tela koji ove akte, u skladu sa zakonom, podnose Narodnoj skupštini na saglasnost, pokreće inicijative i podnosi predloge Narodnoj skupštini, u skladu sa zakonom i poslovníkom, razmatra inicijative, peticije, predstavke i predloge iz svog delokruga i razmatra druga pitanja iz nadležnosti Narodne skupštine.

5. *Ministarstvo kulture i informisanja*

U delu ovog izveštaja koji se bavi monitoringom procesa usvajanja novih zakona, već smo komentarisali najavu ministra kulture i informisanja, Bratislava Petkovića, skorog usvajanja seta od pet medijskih zakona. U intervjuu koji je nešto kasnije dao „Večernjim novostima“, ministar je pojasnio da se Medijska strategija neće menjati, već da će samo radne verzije pripremljenih medijskih zakona biti još jednom razmotrene i pravno i tehnički ujednačene, pre nego što uđu u javnu raspravu. Ministar Petković istakao je i da je neophodno naći nov način finansiranja Javnog servisa. Po njemu, Javni servis je, zbog niskog procenta realizovane pretplate, došao u nezavidnu

situaciju, te će država zbog toga morati da interveniše iz budžeta. Ključni problem sa novim ministrom kulture i informisanja i njegovim timom, međutim, ostaje, ili makar tako iz pojedinih izjava izgleda, što Ministarstvo, makar načelno, prihvata osnovne postavke Medijske strategije i sugestije koje dolaze od medijskih profesionalaca i industrije, ali i dalje pokazuje spremnost da čini izuzetke i od istih tih načelnih stavova odustaje u jednom broju konkretnih slučajeva. Tako se Ministarstvo načelno opredeljuje za povlačenje države iz vlasništva u medijima, ali sa druge strane, kad bude upitan šta ako se kupci ne budu našli, ministar u sledećoj rečenici odgovara da „nije isključeno ni da država negde ostane u jednom delu vlasništva“. Nažalost, sve dok Ministarstvo ne bude bilo krajnje dosledno i principijelno u svojim stavovima, ostaje opravdan razlog za zabrinutost da se na izmenu medijskih zakona pristaje samo kao na nužno zlo koje državi treba da obezbedi rok za početak pregovora sa Evropskom unijom o pridruživanju, a ne kao na istinsko opredeljenje nove Vlade Srbije.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

6.   *Organizacija muzičkih autora Srbije - Sokoj*

6.1.   Protokol koji je Sokoj potpisao sa ANEM-om, kao reprezentativnim udruženjem radiodifuznih emitera, stupio je na pravnu snagu i počeo da se primenjuje od početka oktobra. Protokolom su obezbeđeni značajni popusti i pogodnosti za plaćanje minimalne naknade za korišćenje muzičkih autorskih dela za 2012. godinu, kao i regulisano pitanje izmirivanja dugova iz prethodnog perioda. Protokol smo detaljno predstavili u svom prethodnom izveštaju. Podsetimo, on predviđa da će sve radio i TV stanice koje plaćaju minimalnu naknadu, nezavisno od toga da li imaju dugove iz prethodnog perioda, naknadu plaćati umanjenju za 50% za period od 1. marta do 31. decembra ove godine. Popust od 50% na minimalnu naknadu, primenjivaće se preko regionalnih popusta tamo gde oni već postoje u skladu sa važećom tarifom. Ovo praktično znači da će ukupni popusti iznositi 65% u istočnoj i južnoj Srbiji, 60% u zapadnoj i centralnoj, 55% u Vojvodini, odnosno 50% u Beogradu, Novom Sadu i turističkim centrima. Stanice civilnog sektora, koje već na osnovu tarife imaju popust u odnosu na redovnu minimalnu naknadu u iznosu od 50% moći će da kumuliraju popuste predviđene tarifom i Protokolom, do ukupne visine popusta od 75%. Dodatno, Protokol predviđa izjednačavanje, u mogućnosti korišćenja popusta, stanica koje u lokalnim, nacionalno-mešovitim sredinama, emituju pretežni deo programa na jednom ili više manjinskih jezika, sa stanicama civilnog sektora. Neutuženi dugovi iz prethodnog perioda, moći će da budu plaćeni u više rata, bez kamata, do 31. marta iduće godine, na osnovu sporazuma koje će stanice pojedinačno zaključivati sa Sokojem. U istom roku, na rate će moći da se plate i utuženi

iznosi, uvećani za sudske troškove, s tim da Protokol predviđa da će Sokoj otpisati 50% kamata na utužene iznose. Sa implementacijom Protokola kasni se, međutim, u delu u kome je on predvideo obavezu Sokoja, da će za sve zainteresovane stanice obezbediti besplatnu obuku za korišćenje on-line portala za dostavljanje košuljica. Takođe, jedan broj stanica kritikovao je potpisivanje Protokola, ostavši pri stavu da se može pregovarati samo o novoj, jeftinijoj tarifi, a ne i o popustima na važeću. Nažalost, za pregovore su uvek potrebne dve strane, a stanice koje su kritikovale Protokol, nisu znale da objasne kako naterati Sokoj da pregovara o novoj tarifi, ako je on postojećom zadovoljan i to ne želi.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Vlada Republike Srbije je 30. oktobra parlamentu dostavila na usvajanje Predlog Zakona o budžetu za 2013. godinu. Predlogom je predviđeno izdavanje garancije Republike Srbije u iznosu od 75 miliona evra poslovnim bankama za kredit Javnom preduzeću „Emisiona tehnika i veze“ namenjen za realizaciju projekta prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa. Podsetimo, Strategijom digitalizacije i Zakonom o elektronskim komunikacijama predviđeno je da Javno preduzeće „Emisiona tehnika i veze“ uspostavi elektronsku komunikacionu mrežu za multipleksiranje, distribuciju i emitovanje digitalnog televizijskog programa, radi čega će mu biti izdata pojedinačna dozvola za korišćenje radio-frekvencija. Strategijom je bilo predviđeno da će trošak digitalizacije podrazumevati, između ostalog, sredstva za uspostavljanje mreže za digitalno zemaljsko emitovanje. Ovaj trošak delimično je finansiran iz pretpristupnih fondova Evropske unije i sredstava budžeta Republike Srbije. Finansiranje nabavke opreme za Javno preduzeće „Emisiona tehnika i veze“ i inače je bilo planirano da se obavi putem kredita. Predviđanjem izdavanja garancije za takav kredit u budžetu, vlada zapravo potvrđuje svoju opredeljenost da ovaj projekat izvede. Vrednost garancije opredeljena je na 75 miliona evra, ali će prava vrednost nabavke moći da bude precizno opredeljena tek nakon završetka preciznog plana mreže koji se najavljuje do kraja prvog kvartala naredne godine. Nešto pre predloga budžeta, vlada je donela još jednu odluku uslovljenu približavanjem digitalizacije. Naime, usvilen je novi Plán nrmnlí rđií-frlkvínciLskih opsega, koji prđviđa da će se digitalna dividenda, radio-frekvencijski opseg koji će biti oslobođen po okončanju procesa digitalizacije televizije, koristiti za pružanje usluga mobilnog pristupa internetu velike brzine i uvođenje nove generacije mobilne telefonije. Na ovaj način, obezbeđuje se i harmonizacija planova namene na evropskom nivou, što će omogućiti i upotrebu korisničkih uređaja iz Srbije u Evropskoj uniji, i obrnuto.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Direkcija preduzeća „Politika novine i magazini“ saopštila je da Vlada Srbije razgovara sa novim suvlasnikom „Politike“ o budućim odnosima u toj kompaniji. Direkcija „Politike NPM“ oglasila se nakon što je Udruženje novinara Srbije saopštilo da je u ponedjeljak 15. oktobra dosadašnji zastupnik „Politike“ koji je tu funkciju vršio u ime stranog suvlasnika, Goran Ilin, brisan iz registra, te da je jedini zastupnik „Politike“ ostala generalna direktorka, Mira Glišić Simić, koja u „Politici“ predstavlja pretežno državni kapital. Iz ove promene, UNS zaključuje da se East Media Group, koja je letos kupila udeo nemačkog „WAZ“-a u „Politici“, odrekla prava na upravljanje kompanijom po principu saglasnosti oba vlasnika za važne poslovne odluke. To znači da je „East Media Group“ postao pasivni partner države Srbije u upravljanju „Politikom“, odnosno, da država sada upravlja „Politikom“ bez ograničenja. Podsetimo, prethodno je prvi potpredsednik vlade, Aleksandar Vučić, saopštio da iza „East Media Group“, kompanije registrovane u Moskvi, stoji Miroslav Bogićević, vlasnik šabačkog koncerna „Farmakom“. Vučić je za Radio-televiziju Srbije izjavio da je „Farmakom“ bio „primoran, prinuđen da učestvuje u toj kupoprodaji. Njega taj biznis nije interesovao, to je bila usluga najvećoj stranci u prošloj vladi. Pronaći ćemo način da zaštitimo državu i da joj bude vraćeno ono što je njeno, a da pri tome ne vodimo hajku protiv te firme, jer zapošljava 3500 ljudi i ima 5000 kooperanata“. Iz Vučićeve izjave ostalo je nejasno šta je to što država smatra „svojim“ u „Politici“, budući da je „East Media Group“ kupio 50% udela u „Politici“ koji su od ranije bili u privatnom vlasništvu nemačke „WAZ“ medijske grupe. Država je i pre povlačenja „WAZ“-a imala 50% vlasništva u „Politici“, te se sada ispostavlja da se jedina razlika do koje je došlo promenom privatnog suvlasnika ogleda u tome da novi privatni suvlasnik, za razliku od starog, ne učestvuje u upravljanju, odnosno, kako UNS s pravom ukazuje, da država sada upravlja „Politikom“ bez ograničenja. Na taj način, dok zvanična Medijska strategija Srbije predviđa povlačenje države iz vlasništva u medijima, o privatizaciji državnog udela u „Politici“ niko ne govori. Naprotiv, država sa istim vlasničkim učešćem sada, po svemu sudeći, nastavlja da potpuno samostalno upravlja ovim medijem. Ono što se dešava sa „Politikom“, baca i novo svetlo na izjavu Bratislava Petkovića, ministra kulture i informisanja u Vladi Republike Srbije, da se Medijska strategija neće menjati, ali da „nije isključeno ni da država negde ostane u jednom delu [medijskog] vlasništva“. Ovakve izjave, a još više ovakvi postupci, učvršćuju uverenje da Srbija jeste dobila novu vladu, ali ne i novu politiku, budući da se i dalje nastavlja sa praksom deklarativnog opredeljivanja za jedna rešenja, dok se u praksi sprovode potpuno suprotna. Nažalost, sve dok tako bude bilo, nerealno je očekivati bilo kakve pozitivne pomake na medijskoj sceni u Srbiji.

VII ZAKLJUČAK

Srpska medijska scena nastavlja da čeka davno obećane reforme u medijskom sektoru. U međuvremenu, Molotovljevi kokteli i eksplozivne naprave bacaju se na kuće direktora medija, i novinara, a najmanje 15% svih elektronskih medija sa izdatim dozvolama nalazi se pred gašenjem zbog besparice koja ih je dovela u situaciju da duguju i regulatorne naknade. Kriza i neregulisani odnosi na medijskoj sceni, nakon brojnih lokalnih i regionalnih medija, po prvi put ugasili su i jednu nacionalnu televiziju – *TV Avala*. Pre nekoliko meseci, napisali smo da bi se, ako nova vlada nastavi da se uhadava sporim tempom kojim je to do sada radila, lako moglo desiti da jednom kad se bude odvažila da uđe u medijske reforme, više uopšte ne bude medija, makar onih elektronskih. Danas, ovu konstataciju možemo da korigujemo utoliko što bi rekli da se vlada jeste odvažila da uđe u medijske reforme, ali za sada još uvek samo deklarativno i verbalno. Na praktičnom planu nastavlja se po starom. Paralelno sa punim ustima povlačenja države iz medijskog vlasništva, vlada, kako poručuju iz direkcije „Politike“, još jednog od medija u kome država vlasnički učestvuje, „razgovora sa novim [privatnim] suvlasnikom „Politike“ o budućim odnosima u toj kompaniji“. Budući odnosi, kako se makar u „Politici“ ispostavilo, svode se na to da privatni suvlasnici postaju „tihan partneri“, odnosno, da ne učestvuju u upravljanju, ostavljajući državi mogućnost neograničenog uticaja i na medije u kojima nije isključivi vlasnik. Ovakav razvoj događaja ne sluti na dobro, koliko god nas nova vlada uveravala u suprotno.